

вчиняли злочинні дії, пов'язані з виселенням вірмен) [4, с. 22]. У Ферганській області (Узбекистан) – діяльність невеликої групи тюрк-месхетинців з м. Кувасай, які тероризували місцеве населення [5], а в Криму в червні 1995 р. – вбивство двох кримських татарів в с. Курортне, неподалік від Коктебелю під час бійки на місцевому ринку [6].

Найчастіше розслідування кримінальної справи починається з розслідування саме такого епізоду злочинної діяльності, як першого епізоду групових кримінально-караних проявів екстремістської діяльності і саме це є однією з основних складових ефективності розслідування зазначених злочинів та є обставинами, які підлягають доказуванню.

Література

1. Шеллинг Ф. В. Философия мифологии: в 2 т. / пер. с нем. В. М. Линейкина; под ред. Т. Г. Сидаша, С. Д. Сапожниковой; вступ. ст. Т. Г. Сидаша. Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2013. Т. 1: Введение в философию мифологии. 480 с.

2. Тагер А.С. Царская Россия и дело Бейлиса. Исследования по неопубликованным данным и архивным документам. Москва, 1933.

3. Кишиневский погром 1903 года. Сборник документов и материалов / ред. Я.М. Копанский. Кишинёв: Ruxandra, 2000.

4. Майдыков А.Ф., Лесняк И.А. Обзор событий в г. Баку за 1988-1990 гг. и деятельность городских органов внутренних дел по обеспечению охраны общественного порядка и безопасности в данный период. Академия МВД СССР, отдел научной информации. Москва, 1990. 24 с.

5. Кримінальна справа № Д-2-65. Архів Ферганського обласного суду за 1989 р.

6. Кримінальна справа № 48-550. СВ ГУ СБ України в Автономній Республіці Крим.

УДК 343.98 (043.2)

Гречанюк-Самойлова С.В., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Конституцією України визначено головний принцип політики держави в галузі забезпечення прав людини і громадянина: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1,

ст. 3].

Закріплення в Конституції України соціального і правового принципів держави передбачає всю повноту політичних, соціально-економічних, культурних та інших прав і свобод людини і громадянина. Відтак метою сучасного розвитку українського суспільства є утвердження прав людини і громадянина, забезпечення умов для їх повної реалізації.

Основний Закон проголошує: «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними». Це означає, що більшість прав і свобод, які ми маємо за Конституцією, як загально визнані у світі стандарти можливої поведінки, належать кожній людині від народження, і суспільство і держава це визнають як факт.

Ідею природної рівності і свободи всіх людей обґрунтував софіст Алкідам. Йому належать такі відомі слова: «Божество створило всіх вільними, а природа нікого не створила рабом» [2, с. 321].

Тема прав людини, законодавчого закріплення механізму їх реалізації, а також судового захисту посідає провідне місце в сучасному суспільстві. Варто зазначити, що дослідженням проблеми забезпечення та захисту прав людини і громадянина займалися такі правники як М.А. Гурвич, який створив вчення про право на позов та його передумови, С.В. Ківалов, В. Маляренко, Г. Макаренко, М. Аракелян, Ю. Шульженко та інші, що свідчить про її актуальність.

Для конституційних прав і свобод є характерною власна система і ознаки, що відрізняє їх від інших прав і свобод. Це означає, що права і свободи людини і громадянина наділені верховенством, оскільки всі інші права і свободи повинні відповідати їм, а також вони є правовою базою для прийняття всіх інших прав і свобод, що деталізують їх. Права і свободи є нормами прямої дії і мають гарантований захист [3, с. 119, 121].

Сьогодні правова система України знаходиться в стані кардинальної реформи з метою побудови демократичної, соціальної та правової держави. Фундаментальним принципом такої побудови повинен стати принцип всебічного захисту прав і свобод людини. Головним органом, що забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, є суд. На забезпечення ефективного захисту прав та свобод людини направлені норми Конституції про розповсюдження юрисдикції судів на всі правовідносини, які виникають у державі.

Право на правосуддя відображається в основних засадах судочинства. Тому зміст цього права складається з наступних елементів: доступність правосуддя; право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення; незалежність і неупередженість суду; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; право на захист; публічність

судового розгляду; розгляд справи в найкоротший строк, що передбачений законом [4, с. 19]. Право людини і громадянина на судовий захист відноситься до громадянських прав, причому, містить у собі юридичну гарантію від свавілля як з боку окремих осіб, так і держави водночас.

Юридичні гарантії – це надання державою формальної (юридичної) загальнообов'язковості тим умовам, які необхідні для того, щоб кожна людина могла скористатися своїми конституційними правами і свободами. Вони встановлюються державою в Конституції та нормах діючого законодавства. Їх метою є реальне забезпечення правовими засобами максимального здійснення, охорони й захисту конституційних прав і свобод громадян [5, с. 208].

Зокрема, Конституцією України передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового захисту (ст. 55), згідно з якою права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі ст. 64 Конституції України не може бути обмежене [6]. Статтею 55 Конституції України закріплений фундаментальний принцип судового захисту всіх порушених прав людини і громадянина. Надання громадянам права на реалізацію судового захисту їх порушених конституційних прав є невід'ємним елементом законності у державі.

Метою правосуддя є вирішення конфліктів шляхом розгляду на судових засіданнях конституційних, цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ із додержанням встановленої законом процесуальної форми.

Кожна людина, що звертається до суду за захистом своїх прав, законно розраховує на всебічний та швидкий розгляд справи, на компетентність, незалежність та неупередженість суду. Історія свідчить, що необхідні постійні зусилля для підтримки та удосконалення захисту прав та свобод людини. Держава і суспільство мають бути зацікавленими у якнайповнішому здійсненні прав і свобод громадян, їх юридичному забезпеченні, оскільки ці права і свободи слугують не тільки особистим інтересам кожного, а й спрямовані на організацію нормального життя суспільства, здійснення перетворень на краще. Створення динамічної і ефективної судової влади в Україні – передумова стабілізації всієї державної системи, успішної інтеграції нашої держави в правове поле цивілізованих країн світу.

Література

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Антологія світової філософії. Москва, 1969. Т. 1. Ч. 1. С. 321.
3. Тимченко С.М. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. С. 304.

4. Сульженко Ю. Реалізація права на судовий захист у суді першої інстанції. Право України. 2005. № 7. С. 89-94.

5. Погорілко В.Ф. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика (Нормативні документи та коментарі): монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України: А.С.К., 2003. С. 652.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води) від 25 грудня 1997 року № 9-зп.

УДК 342.9 (043.2)

Григоренко А.О., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Окремі науковці, зокрема В. Кампо, зазначають, що належне функціонування інститутів демократії означає повноцінне виконання ними конституційних функцій і завдань. Це стосується й конституційного інституту прокуратури, який займає важливе місце в системі правосуддя, зокрема, з огляду на виконання значущих завдань щодо охорони фундаментальних конституційних цінностей – гідності та прав людини, верховенства права і конституційної демократії у процесі здійснення органи прокуратури своїх функцій [1, с. 26].

Виходячи з цих позицій, Прокуратура України – це організаційно самостійна державна інституція, яка при виконанні своїх повноважень активно взаємодіє з усіма гілками державної влади і є важливим елементом у забезпеченні балансу між ними.

Згідно ст. 3 Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2].

Сьогодні слід розуміти, що конституційне регулювання, зокрема інституту прокуратури, включає не тільки конституційні норми, що безпосередньо стосуються цього інституту, а й системно зв'язані з ними інші конституційні норми: наприклад, конституційні принципи організації та діяльності органів судової влади, складовою яких є органи прокуратури, практику Конституційного Суду України щодо діяльності органів прокуратури [1, с. 27].

Слід зазначити, що і ряді країн світу при формуванні практики дій направлених на розбудову правової держави розробляються конституційні